

<https://doi.org/10.62837/2026.4.104>

Azərbaycan Tibb Universiteti
MIRZƏYEVA ARZU AĞANƏHMƏD QIZI
mirzayeva.arzu1960@gmail.com
ORCID: 0009-0003-6717-4785

ALİ TƏHSİL MÜƏSSİSƏLƏRİNDƏ RƏQƏMSAL İNKİŞAFIN GENİŞLƏNDİRİLMƏSİ X Ü L A S Ə

Açar sözlər: *rəqəmsal dünya, təhsil sistemi, rəqəmsal inkişaf, ana dilinin saflığı, global informasiya*

Məqalədə Azərbaycan Respublikasında təhsil sistemində rəqəmsal inkişaf sahəsinin artırılmasının strateji əhəmiyyəti və bu istiqamətdə dövlət siyasətinin rolu təhlil edilir. Prezident sərəncamları və dövlət proqramlarının təhsil infrastrukturunun modernləşdirilməsinə, rəqəmsal platformaların tətbiqinə, elektron idarəetmə sistemlərinin formalaşdırılmasına və müəllimlərin rəqəmsal bacarıqlarının inkişafına verdiyi töhfələr geniş şəkildə araşdırılır.

Eyni zamanda ali təhsil müəssisələrində rəqəmsal transformasiya prosesləri – “elektron universitet” modelinin tətbiqi, LMS platformalarının istifadəsi, rəqəmsal kitabxana və elmi bazalara çıxış imkanlarının genişləndirilməsi, innovasiya və startap mərkəzlərinin yaradılması, süni intellekt və informasiya texnologiyaları üzrə ixtisasların inkişafı – sistemli şəkildə təhlil olunur. Məqalədə rəqəmsallaşmanın təhsilin keyfiyyətinə, əlçatanlığına, idarəetmə mexanizmlərinə və insan kapitalının formalaşmasına müsbət təsiri əsaslandırılır.

Nəticə etibarilə göstərilir ki, təhsil sistemində rəqəmsal inkişafın gücləndirilməsi Azərbaycanın dayanıqlı sosial-iqtisadi inkişafının mühüm şərtidir və innovativ iqtisadiyyatın formalaşmasında strateji rol oynayır.

Mirzayeva Arzu Aghanahmad EXPANDING DIGITAL DEVELOPMENT IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS S U M M A R Y

Keywords: *digital world, education system, digital development, purity of the mother tongue, global information*

The article analyzes the strategic importance of expanding digital development in the education system of the Republic of Azerbaijan and the role of state policy in this process. It examines presidential decrees and national programs aimed at modernizing educational infrastructure, implementing digital platforms, establishing electronic management systems, and enhancing teachers' digital competencies. Particular attention is paid to digital transformation processes in higher education institutions, including the implementation of the “electronic

university” model, the use of learning management systems (LMS), expansion of access to digital libraries and scientific databases, establishment of innovation and startup centers, and development of programs in artificial intelligence and information technologies.

The study highlights the positive impact of digitalization on educational quality, accessibility, governance mechanisms, and human capital development. It concludes that strengthening digital transformation in education is a key factor in ensuring sustainable socio-economic development and building an innovative economy in Azerbaijan.

Мирзаева Арзу

**Аганахмат кызы
РАСШИРЕНИЕ ЦИФРОВОГО РАЗВИТИЯ В ВЫСШИХ
УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ
РЕЗЮМЕ**

Ключевые слова: *цифровой мир, система образования, цифровое развитие, чистота родного языка, глобальная информация*

В статье анализируется стратегическое значение расширения цифрового развития в системе образования Азербайджанской Республики и роль государственной политики в данном процессе. Рассматриваются указы Президента и государственные программы, направленные на модернизацию образовательной инфраструктуры, внедрение цифровых платформ, формирование электронных систем управления и развитие цифровых компетенций педагогов.

Особое внимание уделяется процессам цифровой трансформации в высших учебных заведениях, включая внедрение модели «электронного университета», использование LMS-платформ, расширение доступа к электронным библиотекам и научным базам данных, создание инновационных и стар тап-центров, а также развитие образовательных программ в области искусственного интеллекта и информационных технологий.

В результате подчеркивается, что усиление цифрового развития в системе образования является важным условием устойчивого социально-экономического развития страны и формирования инновационной экономики.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən “Azərbaycan Respublikasında rəqəmsal inkişafın sürətləndirilməsinə dair 2026-2028-ci illər üçün Fəaliyyət Planı”nın təsdiq edilməsi haqqında 27 fevral 2026-cı il tarixində təsdiq olunan sərəncamı, ölkənin təhsil sistemində rəqəmsal inkişafın sürətləndirilməsini və innovativ texnologiyaların tətbiqini əsas məqsəd kimi müəyyən edir. Sərəncam təhsil sahəsində informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının genişləndirilməsi və rəqəmsal transformasiyanın dərinləşdirilməsi üçün konkret tədbirləri nəzərdə tutur.

Sərəncamın əsas istiqamətləri arasında, ilk növbədə, müasir texnologiyalarla tədrisin təkmilləşdirilməsi, məktəblərdə və ali təhsil müəssisələrində rəqəmsal platformaların istifadəsi, müəllimlərin rəqəmsal bacarıqlarının artırılması və tələbələrin yaradıcı düşüncə qabiliyyətlərinin inkişaf etdirilməsi durur. Eyni zamanda, sərəncam təhsil müəssisələrinin rəqəmsal infrastrukturunun möhkəmləndirilməsi, virtual laboratoriyalar, elektron kitabxanalar və interaktiv tədris materiallarının tətbiqini təşviq edir.

Sənəd, həmçinin təhsil sahəsində rəqəmsal məlumatların təhlükəsizliyi və idarə olunması məsələlərinə xüsusi diqqət yetirir. Rəqəmsal transformasiya nəticəsində təhsil prosesinin şəffaflığı artırılır, tələbə nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi daha obyektiv və effektiv olur.

Sərəncamın həyata keçirilməsi üçün dövlət orqanları, təhsil müəssisələri və müvafiq qurumlar arasında koordinasiyanın gücləndirilməsi nəzərdə tutulub. Bununla, Azərbaycan təhsil sisteminin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması, innovativ təhsil modellərinin tətbiqi və rəqəmsal texnologiyaların tədris prosesinə inteqrasiyası sürətləndirilməkdədir.

Bu sərəncam Azərbaycanın təhsil sistemində rəqəmsallaşmanın gücləndirilməsi və gələcək nəsillərin yüksək texnoloji bilik və bacarıqlarla təmin olunması istiqamətində mühüm addım kimi qiymətləndirilir.

Müasir dövrdə texnologiyalar inkişaf etdikcə, təkcə həyat tərzimiz deyil, həm də dillərimiz bu dəyişimin axarına qoşulur. Artıq dil yalnız kağızda yazılan və ya sinif otaqlarında, auditoriyalarda öyrədilən bir ünsiyyət vasitəsi deyil – o, rəqəmsal platformaların, sosial şəbəkələrin, elektron xidmətlərin və süni intellektin içində yaşayan dinamik bir varlığa çevrilib.

Rəqəmsal transformasiya yalnız ümumi orta təhsil pilləsini deyil, eyni zamanda ali təhsil müəssisələrini də əhatə edir. Müasir universitet modeli artıq ənənəvi auditoriya təhsilindən kənara çıxaraq rəqəmsal ekosistem prinsipləri əsasında formalaşır. Azərbaycan universitetlərində son illərdə rəqəmsal idarəetmə sistemlərinin tətbiqi, elektron universitet modellərinin qurulması və innovasiya yönümlü layihələrin həyata keçirilməsi bu istiqamətdə mühüm addımlardır.

Azərbaycan dilinin rəqəmsal dünyada mövqeyi xüsusi önəm daşıyır. Çünki, dil yalnız kommunikasiya vasitəsi deyil; xalqın tarixi, düşüncə tərzini, mədəni kimliyi və dünyagörüşünün daşıyıcısıdır. Rəqəmsal mühitdə dilimizin möhkəm şəkildə təmsil olunması həm milli kimliyin qorunması, həm də yeni nəsillərin öz ana dilində rahat və sərbəst şəkildə informasiya əldə etmək üçün vacibdir.

Təhsil sistemində rəqəmsal inkişafın artırılması yalnız məktəb səviyyəsində deyil, ali təhsil müəssisələrində də kompleks şəkildə həyata keçirilməlidir. Prezident sərəncamları və dövlət proqramları universitetlərin rəqəmsal transformasiyasına strateji dəstək verir. Rəqəmsallaşma ali təhsildə keyfiyyətin yüksəldilməsinə,

beynəlxalq reytinglərdə mövqeyinin gücləndirilməsinə və innovativ iqtisadiyyat üçün yüksək ixtisaslı kadrların hazırlanmasına xidmət edir.

Müasir dövrdə ali təhsil müəssisələrində təhsilin rəqəmsallaşması yalnız texnoloji bir yenilik deyil, həm də dilin strukturuna və dinamikasına təsir edən köklü bir prosesdir. Bu təsir özünü əsasən, aşağıdakı istiqamətlərdə büruzə verir:

1. Elektron universitet modeli

Bir çox universitetlərdə "Elektron universitet" sistemi tətbiq olunur. Bu sistem vasitəsilə tələbə qeydiyyatı və akademik göstəricilərin izlənməsi elektronlaşdırılmış, onlayn dərslər platformaları istifadəyə verilmişdir. Elektron kitabxanalar və rəqəmsal elmi bazalara çıxış genişləndirilmişdir. Artıq bir çox universitetlərdə imtahan və qiymətləndirmə prosesləri rəqəmsal mühitə inteqrasiya edilmişdir. Bu yanaşma idarəetmədə şəffaflığı və operativliyi artırır.

2. Rəqəmsal elmi tədqiqat mühiti

Universitetlərdə rəqəmsal laboratoriyalar, startap mərkəzləri və innovasiya inkubatorları yaradılır. Süni intellekt, məlumat analitikası, kibertəhlükəsizlik və proqramlaşdırma sahələrində ixtisaslaşmış mərkəzlər tələbələrin praktik bilik və bacarıqlarının inkişafına xidmət edir. Bu isə ali təhsilin əmək bazarının tələblərinə uyğunlaşmasını təmin edir.

3. Hibrid və distant təhsil imkanları

Ali təhsil müəssisələrində hibrid (qarışıq) təhsil modeli geniş tətbiq olunur. Bu model xaricdə olan tələbələr üçün əlçatanlıq yaradır. Akademik mobilliyi artırır, beynəlxalq əməkdaşlığı gücləndirir. Onlayn konfranslar, vebinarlar və beynəlxalq elmi platformalar universitetlərin qlobal inteqrasiyasını sürətləndirir.

4. Yeni Terminologiyanın və Leksik Fondun Formalaşması

Təhsilin rəqəmsallaşması dilimizə neologizmlərin (yeni sözlərin) sürətli axınına təmin edir. Əvvəllər yalnız dar ixtisas sahələrində işlənən "onlayn mühazirə", "hibrid təhsil" və "assinxron öyrənmə" kimi ifadələr artıq akademik dilin gündəlik leksikasına daxil olub. Bu proses dilin daxili imkanları hesabına zənginləşməsinə və müasir elmi anlayışları ifadə etmək qabiliyyətinin artmasına xidmət edir.

5. Dilin Konkretləşməsi və Lakonikliyi

Rəqəmsal təhsil mühiti informasiyanın sürətli ötürülməsini tələb etdiyi üçün dildə iqtisadiyyat prinsipi ön plana çıxır. Bu, az sözlə daha çox məna ifadə etmək meylinə şərait yaradır. Uzun və mürəkkəb cümlə strukturları yerini daha konkret, informativ və vizual dəstəklə ifadə formalarına verir ki, bu da akademik ünsiyyətin effektivliyini artırır.

6. Yazılı Nitqin Transformasiyası

Rəqəmsal təhsil dövründə yazılı nitq öz ənənəvi formasından uzaqlaşır. Klaviatura mədəniyyəti durğu işarələrinin və orfoqrafik normaların bəzən ikinci plana keçməsinə səbəb olur. Lakin eyni zamanda, rəqəmsal lüğətlər və korreksiya

proqramları tələbələrin düzgün yazı vərdişlərini avtomatlaşdırılmış şəkildə inkişaf etdirməyə kömək edir.

7. Rəqəmsal bacarıqların kurikulumuna inteqrasiyası

Müasir dövrdə yalnız İT ixtisasları deyil, digər sahələr üzrə təhsil alan tələbələr üçün də rəqəmsal savadlılıq əsas kompetensiya hesab olunur. Universitet proqramlarına Süni intellektə giriş, Məlumatların analizi, Rəqəmsal kommunikasiya, Kibertəhlükəsizlik əsasları kimi fənlərin daxil edilməsi rəqəbtəqabiliyyətli mütəxəssislərin hazırlanmasına şərait yaradır. Rəqəmsal inkişafın sürətləndirilməsi üçün universitetlərin texnologiya şirkətləri ilə əməkdaşlığı mühüm əhəmiyyət daşıyır. Birgə layihələr, startap proqramları və texnopark modelləri innovativ mühitin formalaşmasına töhfə verir. Təhsil sistemindəki rəqəmsal transformasiya Azərbaycan dilinin gələcək inkişaf trayektoriyasını müəyyən edən fundamental amillərdən biridir. Bu prosesin dilimizə təsiri çoxşaxəli olub, həm imkanlar, həm də müəyyən məsuliyyətlər yaradır. Rəqəmsallaşma dilin çevikliyinə artırsa da, əsas məqsəd texnoloji imkanlardan yararlanarkən dilin özünəməxsus morfoloji və sintaktik bütövlüyünü qoruyub saxlamaqdır. Yekun olaraq qeyd etmək olar ki, rəqəmsal mühitdə dil sadəcə bir ünsiyyət aləti deyil, həm də daim təkamül edən canlı bir orqanizm kimi çıxış edir. Təhsil prosesində ana dilinin saflığını qorumaqla yanaşı, yeni texnoloji terminlərin uğurlu adaptasiyası dilimizin qlobal informasiya cəmiyyətində rəqəbtədavamlılığını təmin edir. Beləliklə, rəqəmsal inkişaf təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsində mühüm rol oynayır. Rəqəmsal inkişafın dilə təsiri, düzgün tənzimləndiyi təqdirdə, milli təfəkkürün və elmi dilin daha da zənginləşməsinə xidmət edən mütərəqqi bir amildir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. Axundov A. Azərbaycan dili rəqəmsal transformasiya dövründə. (Dilin neologizmlərlə zənginləşməsi və terminologiya məsələləri üçün). Bakı: Elm nəşriyyatı, 2020;
2. Məmmədli N. Təhsilin rəqəmsallaşması və yeni linqvistik meyillər. Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutunun elmi əsərləri, Cild 88, №3, 2021;
3. Həsənova, S. İnternet və təhsil mühitində ana dilinin qorunması problemləri. Bakı: ADU nəşriyyatı, 2022;
4. Crystal, D. Language and the Internet. Cambridge University Press. (Qlobal miqyasda rəqəmsal inkişafın dilə təsiri barədə ən nüfuzlu beynəlxalq mənbələrdən biri). 2006;
5. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Dil Komissiyası. Azərbaycan dilinin qloballaşma şəraitində istifadəsinə dair monitoring hesabatları. 2023.

Rəyçi: Dosent Məmmədova Elnarə Adil